

Basterdnachtegaltjes' liefdedans heb ik ook een paar maal begluurd, maar ik ben er toch nog niet geheel mee op de hoogte. Enfin, ik zal zien, dat ik daar a.s. voorjaar eens verslag van doen kan.

Eefde, Juli—Aug.

P. G. APPELBOOM JR.

EEN WEINIG ERVARING.

Wat zijn er in de laatste jaren veel liefhebbers gekomen, die insecten en bloemen verzamelen! Wat zijn de tijdschriften en boekjes geliefd geworden, die de pachtijk van zoeken en bestudeeren netjes uiteenzetten! Veel studiosen, die vroeger natuurrijke historie moesten beoefenen en ze dus leerden uit handboekjes (de plantkunde heel dikwijls zonder planten, waarvan ik een paar geleden nog een voorbeeld hoorde noemen) veel studiosen zijn door die boekjes en tijdschriften weder tot hunne oude liefde teruggekeerd. Een bewijs, dat een spreekwoord niet altijd een waar woord is, want die liefde zat wel degelijk in het hart geroest. Ook ondergeteekende liep met zoo'n vlinderkwaal rond, waartegen hij in het handboekje van Ter Haar en de belangelooze schriftelijke raadgevingen van Dr. J. Th. Oudemans goede geneesmiddelen vond. Daardoor is hij in staat gesteld vlinders netjes op te zetten en eene verzameling daarvan vrij goed aan te leggen. Een vreemd woord, dat „aanleggen”. Weet iemand soms een beter, dan houdt hij zich aanbevolen. Wanneer men planten droogt, dan gaat het nog, die liggen te minste, maar vlinders!

Ik heb me dus uitgerust voor de jacht. In een groot servet knipte ik juist middenin een gaatje, daardoor stak ik den knop van een geopende oude paraplu, maakte de vier punten aan vier balein-uiteinden vast en klaar was de gevoerde voor de rupsen-klopperij. Met het smeren is dit de hoofdzaak van de jacht. Verder werden alle kweekflesschen in beslag genomen. Op het recept voor de smeederij, dat honig en rum aangeeft, las ik stroop en jenever, en daarmee werden schoone uitkomsten bereikt. Vangdoosjes met glazen bodem maakte ik van verschillende soorten pillendozen. De bodemglaasjes behoeven volstrekt niet rond te zijn, mits men een stuk karton, met een veelhoekig stuk glas belegd, nauwkeurig uitsnijdt. Het rupsenkweken is een goede leerschool voor reinheid. Al spoedig bemerkt men, dat er niet veel exemplaren in één flesch groot gebracht kunnen worden, zonder ziekten te veroorzaken; en dat zulk eene besmette flesch de volgende maal noodtöttig werkt, als zij niet terdege is schoongemaakt of ontsmet. In een groote dropflesch kunnen hoogstens zes rupsen met succes tot pop gebracht worden. En dat is voor een beginner voldoende; licht komen er twee van uit.

Bij het zoeken naar rupsen op de uiterwaarden vindt men al spoedig aardige bijzonderheden. Heel vroeg in 't voorjaar snijdt men de uiteinden der wilgen af, die vol katjes zitten. De grauwe of katwilg (*Salix amygdalina* L.) is almeê een der eerste. Gewoonlijk vindt men daar de grijsbruine rupsen in van *Xanthia flavago* Fabr. Zoo gauw komen de bladeren niet voor den dag, of andere rupsen zijn present. Zij spinnen de topbladeren bijeen en huizen daarin. Zoo vond ik rupsen van *Taeniocampa gracilis* F. en *Orthosia lota* Cl. De eerste leven op jongen leeftijd op velerlei flinke planten. *Spiraea ulmaria*, *Thalictrum flavum*, roode klaver, *Pulicaria dysenterica* zijn er steeds mee bezet en altijd zijn de bladeren bijeen gesponnen. In de laatstgenoemde planten treft men tevens dikwijls een lichtgroen

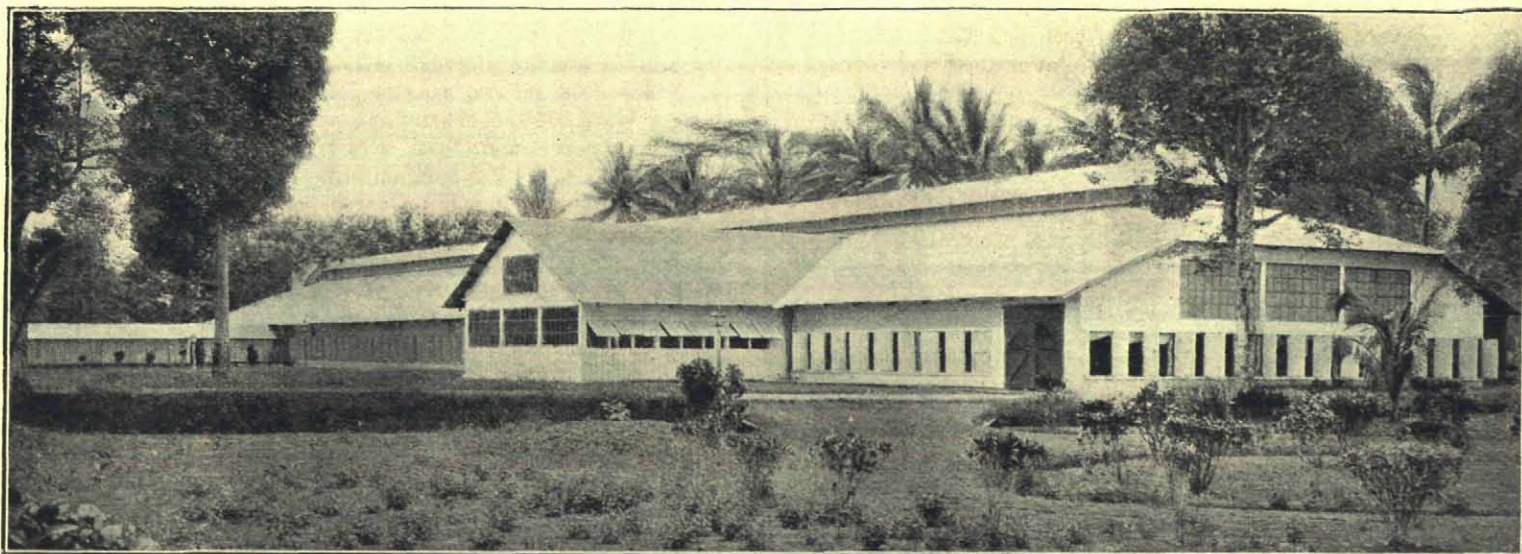
rupsje aan van *Botys crocealis*, een micro-soort. Het onderscheid tusschen de twee bestaat in het donker gestreept zijn van *T. gracilis*. Verder leverden de wilgetoppen mij tot Juli steeds nieuwe soorten. *Plastenis retusa* L. en subtua W. V., de zoogenaamde Heremieten, hebben rupsen, welke bijna geheel aan elkaar gelijk zijn, doch de laatste bezit een zwarten kop. Zij spinnen drie blaadjes heel netjes tot een pyramidaal huisje en verpoppen daarin, tenminste in gevangenschap. *Scoliopteryx libatrix* L., het roesje en *Calocampa vetusta* Hbn., de houtkleurige vlinder, heb ik op deze manier bemachtigd. Het prettigst is, dat het altijd gave vlinders oplevert.

Wie veel Valeriaan weet staan, moet snuffelen, of daarin rupsen van *Gortyna ochracea* huizen. Het is direct merkbaar aan de doode bloemstengels. Weet men zeker dat de planten niet gemaaid of opgeruimd worden, dan kan men later de poppen gaan halen. Den eersten October vond ik er nog een, die drie dagen later den vlinder leverde. Dr. Oudemans berichtte mij, dat ze nog al eens in vlier verblijf houden, en dat dan de uiteinden der bewoonde takken *verdord* zijn, zoodat reeds op een afstand te zien is, hoeveel rupsen er zijn. Ook in distels en klitten heb ik ze gevonden, doch de laatste zijn zulke herculische planten, dat zoo'n vreterij geen schade doet aan den groei. *Lappa major* wordt soms hooger dan twee meter en heeft een vuistdikken stam.

De larve van *Hydroecia micacea* Esp. voedt zich met zuringwortel. Nimmer waren ze echter in de groote waterzuring te vinden, zooals Ter Haar aangeeft. En ook nimmer vond ik uitwerpselen *buiten* de planten om de eenvoudige reden, dat de rupsen hoe langer hoe dieper den wortel en dus ook den grond ingaan. Het uitgeholde deel der wortels zat steeds vol excrementen. De kleur is potloodkleurig grijs. Wel vond ik ook beenwitte rupsen *bij* de wortels, doch die leverden *Hepialus lupulinus* L. De eenige radicale manier om de micacea-rupsen te bemachtigen is het uitgraven van den wortel. Dikwijls breekt die af, wat meestal eenigen waarborg geeft voor een goeden vondst. Heeft men op het smeer een vlinder dezer soort gevangen, dan is de vindplaats niet ver, want het is een lokale soort, die in Juli en Augustus vliegt.

Bemerkt men in Juli of reeds vroeger *doodde toppen* aan het riet, dan verraadt dat *Nonagria*-rupsen. Zijn er verbazend veel zulke toppen, dan is 't tien tegen één *Nonagria geminipuncta* Hatchett want deze rupsen zijn zeer schadelijk. Wij hebben hier een meertje bij het fort, waar des zomers meer bedorven dan *gaf* riet te vinden is, omdat iedere rups twee of drie stengels gebruikt, alvorens den vollen wasdom bereikt te hebben. Ook *Calamia phragmitidis* Hb, leeft in riet, doch niet zoo druk bij elkaar, meer verspreid. In alle slooten kan men er eenige vinden. Een ander kenmerk van *Geminipuncta* is nog, dat er soms tot vijf poppen tegelijk in één stengel te vinden zijn; *C. phragmitidis* huist steeds alleen. Omstreeks denzelfden tijd kan men in typha en egelskop de rupsen aantreffen van *Nonagria sparganiae* Esp. De poppen vond ik steeds een paar weken later dan die der vorige exemplaren. *Typha* vertoont geen storing in den groei, zoodat de gaatjes uitsluitel moeten geven; *Sparganium* vertoont een geheel *verdord hart*.

Wie in Augustus, en wel in de laatste helft, een rupsje vindt op de bloem van een Composietje, genaamd *Crepis virens* of Groen streepzaad, dat overal te vinden is, heeft een mooi buitenkansje. Zoek den omtrek goed af, want de moedervlinder heeft hare eieren in een klein kringetje afgezet. Ik bedoel *Mamestra Serena* F. 't Is een middelsoort rups, groen met schuine dwarsstreepjes, circumflexvormig. Toen ik een rupsje vond, had ik na nauwkeurig

Gebouwen in Deli. (Zie blz. 126 en 127).

zoeken weldra negentien stuks bijeen. De vlinders zijn prachtig, wit met zwart. Omdat de rupsen de bloemen eten, zijn ze nogal blootgesteld aan parasieten.

In mijn tuintje had ik wat *Lychnis flos cuculi* en *L. diurna* geplant, omdat zij tot den winter bloeien. Terwijl ik de zaadstengels afsnijdt, zie ik kleine gaatjes in de doosjes. Door uitklopping vind ik een vijftal grijsgroene rupsjes, die na een paar vervellingen roodbruin werden met dwarsstrepen in de zijden. Ze liepen naar achteren dik uit. In het vlinderboek van Ter Haar vond ik ze gedetermineerd als *Dianthoecia*¹⁾ *cucubali* Fuessl. De kweeking mislukte echter tot drie malen. Op een gegeven oogenblik vond ik ze steeds alle gestorven. Gebrek aan verse lucht, denk ik, is er de oorzaak van geweest. Daarom besloot ik, bij gebrek aan een glazen klok, een grooten bloempot te zetten over een nieuw broed van vier stuks. Het gaatje in den pot stopte ik dicht. Jawel, nu ging alles voorspoedig! Vijf à zesmaal per dag lichtte ik den pot op om verse lucht aan de dieren te verschaffen.

Ze groeiden prachtig en werden zoo sterk, dat ze op een morgen alle verdwenen waren onder den bloempot uit, waaromheen ik een flinken aardwal gelegd had. Wie verschaft me hierin raad?

Buiten gekomen loop ik langseen vriendje met snakerige wilgeboomen, waar *lasiocampa quercus* L. te vinden zijn. 't Was ongeveer drie uur in den middag. Daar scheeren een drietal mannetjes dezer soort

om me heen en één ervan draait in kurkretrekkerlijnen naar den grond, vlak voor m'n voeten, waar hij op den rug ligt te draaien. Me dunkt, dat twee dingen hiermede te bewijzen zijn, nl. de verbazende vluchtigheid van aether en de dito reukzenuwen der vlinders.

Ten slotte wil ik nog eenige voorvallen meedeelen, welke mij in-teresseerden. In een hoekraam van de school vond ik een paartje *Mamestra brassicae* L., waarvan het mannetje totaal uitgezolgen was door eene spin. Toen ik het wijfje wakker maakte met een hooisprietje, liep ze aldus uitgemonsterd langs den muur naar boven.

Als uitzondering op den regel kan ik ook niet nalaten te vermelden, dat ik dezen zomer een rups van *Dasychira pudibunda* L. gekweekt heb, welke na de laatste vervelling geheel zwart was met zwarten staartpluim. Dr. Oudemans schrijft in de „Nederl. Insecten” dat zij, welke kleur ze overigens mogen verkrijgen, steeds een rood penseel dragen.

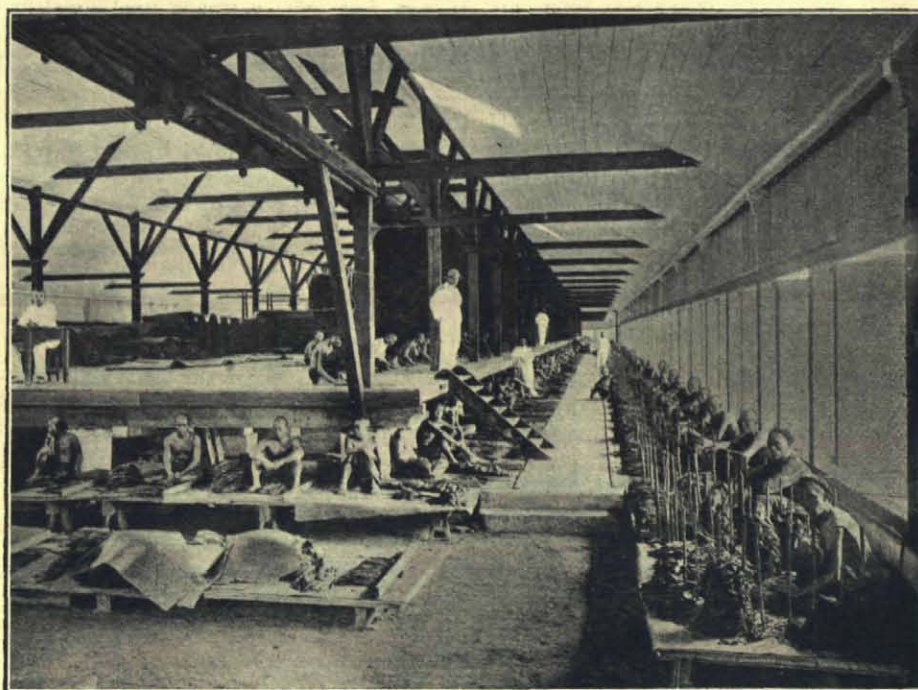
En hiermede meen ik verzamelaars een goeden dienst bewezen te hebben door te zeggen, hoe aangetaste planten

te vinden zijn. Veel zeldzame dieren zijn er niet, men moet ze weten te vinden, werd eens door een entomoloog aangevoerd, en ik begin te gelooven, dat er wel een kantje van aan is. Doch daarbij moet men zoo veel smaak in het zoeken hebben, dat de kinderenbijjethuis-komst roepen: „Pa, wat ben je toch boktorrig en vlinderachtig!”

¹⁾ oe wordt uitgesproken als eu.

Numansdorp.

A. DULFER.

Op de tabaksplantage in Deli. (Zie blz. 126 en 127).